

RIIGIKOHUS

RIIGIKOHUS
ÕIGUSTEABE OSAKOND

2009.a Tallinna ja Tartu ringkonnakohtute otsuste ülevaade tsiviilasjades

Maarja Lillsaar

Eraõiguse analüütik

Tartu
august 2010

Sisukord

Sisukord.....	2
Sissejuhatus	3
1. Viitamine Riigikohtu lahenditele	3
2. Viitamine Euroopa Liidu Kohtu lahenditele ja Euroopa Liidu ning rahvusvahelistele õigusaktidele.....	3
3. Tsiviilõiguse üldosa.....	3
4. Võlaõigus	3
5. Perekonnaõigus	6
6. Pärimisõigus	7
7. Tööõigus.....	7
8. Elamuõigus.....	8
9. Juriidilised isikud ja ühinguõigus.....	9
10. Asjaõigus.....	9
11. Tsiviilkohtumenetlus	11
12. Pankrotimenetlus	11
13. Täitemenetlus	12
14. Rahvusvaheline eraõigus.....	13
15. Intellektuaalse omandi kaitse	13
Kokkuvõte	13

Sissejuhatus

2009. aastal tegi Tallinna ringkonnakohtus tsiviilasjades KIS-i andmete kohaselt 726 otsust, Tartu ringkonnakohtus vastavalt 350 otsust. Nende lahendite põhjal on koostatud ka järgnev ülevaade. Ülevaate andmisel lähtuti järgmistest küsimustest: millisel määral ja kuidas kasutatakse ringkonnakohtu otsuses Riigikohtu praktikat, Euroopa Liidu Kohtu lahendeid, Euroopa Liidu õigusakte ning rahvusvahelisi õigusakte; anda ülevaade valdkondadest, mille kohta leidis keskmisest rohkem ringkonnakohtu lahendeid ning tuua välja nende lahendamise suunad; tuua näiteid ka nendest valdkondadest, kus tavaliselt esineb vähem vaidlusi.

Ülevaade on üles ehitatud selliselt, et esmalt käsitletakse seda, kuidas kasutatakse ringkonnakohtu lahendites Riigikohtu ja Euroopa Liidu Kohtu lahenditeid ning Euroopa Liidu ja rahvusvahelisi õigusakte. Seejärel analüüsitakse kohtupraktikat igas eraõiguse valdkonnas eraldi.

1. Viitamine Riigikohtu lahenditele

Läbivaadatud lahendite põhjal võib öelda, et ringkonnakohtud kasutavad Riigikohtu tsiviilkolleegiumi lahendeid väga palju ning ülevaate autori arvates tehakse seda üldiselt ka korrektselt ning seostatakse ka lahendatava kaasuse asjaoludega. Võib isegi väita, et suuremas osas ringkonnakohtu otsuses on viidatud mõnele Riigikohtu otsusele. Allpool on mõne valdkonna juures toodud välja ka need Riigikohtu lahendid, millele nendes valdkondades sagedamini viidatakse (kusjuures Riigikohtu lahendile viitamine toimub otsuse põhjendavas osas).

2. Viitamine Euroopa Kohtu lahenditele ja Euroopa Liidu ning rahvusvahelistele õigusaktidele

Euroopa Liidu Kohtu lahendite kasutamist läbivaadatud lahendites enamasti ei esine. Ka Euroopa Liidu õigusaktide kasutamist ei esinenud. Rahvusvahelisi õigusakte kasutati vaid intellektuaalset omandit puudutavates vaidlustes (näiteks Tallinna ringkonnakohtu 10. novembri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-33809**, kus käsitleti kaubamärgi õiguskaitse tagasiulatuvat jõudu registreerimistaotluse esitamisest alates, oli selles osas viidatud Pariisi konventsioonile); ning veolepinguid puudutavates vaidlustes, kus kohaldamisele kuulus rahvusvaheline kaupade autoveolepingu konventsioon (vt näiteks Tallinna ringkonnakohtu 9. juuni 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-06-5915**).

3. Tsiviilõiguse üldosa

Tsiviilõiguse üldosa puudutavates lahendites leidis tihedat käsitlemist küsimus, millal on isik pahatahtlikult eemale hoidnud lepingu täimisest, et saaks kohaldada pikemat aegumise tähtaega. Kuid kõigil juhtudel kohtud leidsid, et sellist kohaldamise alust ei ole. Kohtud leidsid sarnaselt Riigikohtu tsiviilkolleegiumiga (Riigikohtu tsiviilkolleegiumi **lahend nr 3-2-1-79-09**), et ainuüksi kohustuse täitmata jätmine (ka tahtlikult) ei ole aegumise instituudi eesmärke arvestades TsÜS § 146 lg 4 kohaldamiseks piisav (vt näiteks Tallinna ringkonnakohtu 30. oktoobri 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-7340**).

4. Võlaõigus

Läbivaadatud lahendite hulgas võis täheldada töövõtulepinguid puudutavate vaidluste suurt arvu. Enamasti oli nende vaidluste ajendiks see, et sisse nõuda tehtud töö eest tasu (näiteks Tallinna ringkonnakohtu 17. märtsi 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-587**).

Üheks läbivaks küsimuseks töövõtulepingutega seotud vaidlusi puutuvalt oli see, kas töö vastab lepingutingimustele (näiteks Tallinna ringkonnakohtu 17. märtsi 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-40863**). Eelpool nimetatud vaidlustes sõltus kohtuotsuse tulemus paljuski faktilistest asjaoludest ning õiguslikku küsimust seaduse tõlgendamise osas ei tekkinud.

Teiseks läbivaks küsimuseks töövõtulepingute juures oli töö lepingutingimustele mittevastavusest teatamine. Näiteks Tartu ringkonnakohtu 23. märtsi 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-22797** leidis kohus, et **VÕS § 644 lg-s 1 nimetatud mõistlik aeg on hinnanguline kriteerium ning kuna tellija ei ole vaidlusalust lepingut sõlminud oma majandus- või kutsetegevuse raames, on mõistlik puudustest teatamise tähtaeg mitte lühem kui kaks kuud**. Tartu ringkonnakohtu 29. juuni 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-11227**, leidis kohus, et töövõtja vastutuse eelduseks on esmalt tellija poolt üleantud töö lepingutingimustele mittevastavusest õigeaegne teatamine. Välistada tuleb olukord, kus avastatud puuduse alusel võib hagi esitada põhimõtteliselt kuni töövõtulepingust tulenevate nõuete suhtes kehtiva aegumistähtaja lõpuni. Eespool toodud näited illustreerivad hästi ringkonnakohtute praktikat nendes küsimustes – töö vastavusest lepingutingimustele mittevastavusest peab õigeaegselt teatama ning ühes lahendis on ära toodud, milline on mõistlik aeg õigeaegselt teatamiseks.

Eelnevaga seonduvalt tekkis küsimus ka selle üle, kas töö on vastu võetud ja millise kvaliteediga on töövõtulepingu alusel teostatud töö. Näiteks Tallinna ringkonnakohtu 20. mai 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-49640** leidis kohus sarnaselt Riigikohtu tsiviilkolleegiumi lahendis **nr 3-2-1-83-98** toodud seisukohaga, et *tehtud töö vastuvõtmine on tellija üks põhikohustusi, sellepärast fikseeritaksegi tavaliselt töö vastuvõtmine üleandmise-vastuvõtmise aktiga. Tellija on kohustatud töö üle vaatama selle vastuvõtmisel. Selle kohustuse mittetäitmisest tulenevad kahjulikud tagajärjed lasuvad tellijal, sest hiljem kaotab ta õiguse viidata puudustele töös*. Tallinna ringkonnakohtu 26. mai 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-2057** leidis kohus Riigikohtu tsiviilkolleegiumi **lahendile nr 3-2-1-80-08** viidates, et *töövõtja tasu sissenõutavuse eelduseks on tööde vastuvõtmine tellija poolt ning alles töö vastuvõtmise korral loetakse töö lepingukohaseks ning alles töö vastuvõtmisest lasub vastupidise tõendamiskoormus tellijal. Töövõtja, kes väidab, et tööd on nõuetekohaselt teostatud ja lõpetatud, peab seda ise tõendama. Hageja ei ole töid vastavalt lepingule kostjale ülevaatamiseks ja vastuvõtmiseks esitanud ning kostja ei saanudki töid vastu võtta, sest tööd olid lõpetamata*.

Tallinna ringkonnakohtu 12. oktoobri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-601**¹ käsitleti ka töövõtugarantiid, kus kohus leidis, et pooltevahelises lepingus garantii kohta kokkulepitu vastas töövõtugarantii tunnustele VÕS § 650 lg 1 järgi. Kohus selgitas, et garantiile kohalduvad ka VÕS §-s 155 sätestatud üldpõhimõtted.

Ringkonnakohtute lahendite hulgas oli ka palju hinna alandamist puudutavaid vaidlusi, eriti töövõtulepingute ja müügilepingute kaasustes (vt näiteks Tartu ringkonnakohtu 6. veebruari 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-5993** ja Tartu ringkonnakohtu 30. märtsi 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-7215**). Põhiline probleem, mis käsitlemist leidis, oli see, kas täidetud on hinna alandamise formaalsed eeldused (Tartu ringkonnakohtu 28. jaanuari 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-06-36997**). Maakohtu lahendi tühistamise juures pidi ringkonnakohtus mitmel korral oma otsuses välja tooma hinna alandamise valemi (vt nt Tallinna ringkonnakohtu 23. jaanuari 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-05-2200**). Ringkonnakohtud rõhutasid oma lahendites, et **hinda alandatakse üksnes vastastikuste lepingute korral ning et hinna alandamise eesmärk on VÕS § 112 järgi mittekohase täimisega rikutud pooltevaheliste kohustuste**

¹ Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 11. jaanuari 2010.a määrusega nr 2-08-601/30 menetlusse võtmata.

tasakaalu taastamine olukorras, kus ostja on mittekohase täitmise vastu võtnud ja ei soovi lepingust taganeda.

Läbivaadatud lahendite hulgas oli mitmeid liisingulepingu ülesütlemist sh liisingueseme väärtuse hindamist käsitlevaid lahendeid, kus esines tihti ka viitamist Riigikohtu vastavatele lahenditele. Tallinna ringkonnakohtu 27. veebruari 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-18275** viidati Riigikohtu tsiviilkolleegiumi **otsusele nr 3-2-1-33-08**. Nimetatud Riigikohtu lahendis leiti, et kuigi VÕS § 367 lg 3 järgi tuleb juhendada liisingueseme väärtusest, sõltumata võõrandamisest, on siiski lubatud poolte kokkuleppel (ka tüüptingimustes) lähtuda selle asemel liisingueseme tegelikust müügihinnast, kui see ei erine oluliselt eseme turuhinnast ning liisinguandjal on kohustus teha kõik endast olenev, et saavutada ennetähtaegselt tagastatud liisingueseme uuel võõrandamisel parim ja kiireim tulemus. Lubatuks ei saa aga pidada kokkulepet, mis paneb tagastatud liisingueseme võõrandamise hinnariski üksnes liisinguvõtjale, kes ei saa mõjutada müügi protsessi. Samale lahendile viitas Tallinna ringkonnakohtu ka oma 11. septembri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-28542** ning teistes liisingueseme väärtuse hindamist puudutavates otsustes. Seega võib öelda, et selles valdkonnas rakendavad ringkonnakohtud tihti Riigikohtu seisukohti ja viitavad Riigikohtu praktikale oma lahendites.

Välja võiks tuua ka tarbijakrediiti puudutavaid lahendeid. Tarbijakrediidi sätteid kohaldasid kohtud juhtudel, kui füüsiline isik oli sõlminud pangaga tarbijakrediidilepingu, millega anti isikule laenu (nt Tallinna ringkonnakohtu 9. veebruari 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-08-19019**); kui isik oli võtnud SMS-laenu (nt Tartu ringkonnakohtu 29. juuni 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-08-56278**); või kui isik oli sõlminud liisingulepingu (nt Tallinna ringkonnakohtu 26. juuni 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-06-22321**). Neis kaasustes oli vaidlus eelkõige tarbijakrediidilepinguga kokkulepitud viivise üle. Tartu ringkonnakohtu 29. juuni 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-56278** leidis kohus, et kui pooled on kehtivas tarbijakrediidilepingus kokku leppinud seadusjärgsest viivisemäärast kõrgemas intressimääras, siis peab võlgnik arvestama sellega, et maksetega viivitamisel järgnevad VÕS § 415 lg 1 ja VÕS § 113 lg 1 kolmandas lauses sätestatud sanktsioonid, s.t kohustus maksta viivist lepinguga ettenähtud intressimäära järgi. Nimetatud otsuses viitas kohus ka Riigikohtu tsiviilkolleegiumi **lahendile nr 3-2-1-120-08**, mis kinnitab eelmainitud. Samale Riigikohtu lahendile on ringkonnakohtud viidanud suures osas tarbijakrediiti puudutavates vaidlustes. Seega võib öelda, et ka selles valdkonnas rakendatakse palju Riigikohtu seisukohti.

Leidus mitmeid tarbijakäendust puudutavaid vaidlusi. Enamasti tekkis küsimus selle üle, kas käendaja on tarbija, st kas tegemist on tarbijakäendusega. Näiteks Tallinna ringkonnakohtu 26. juuni 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-8829**² leidis kohus hinnangu andmisel, kas käenduse andnud füüsilise isiku näol on tegemist tarbijaga või mitte, on määravaks asjaolu, kas füüsilisest isikust käendaja peab kandma ise sõlmitud lepingust tulenevaid riske. Tartu ringkonnakohtu leidis 21. septembri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-10714**, et käendaja sõlmis käenduslepingu huvist äriühingu majandustegevuse vastu ning käendajat ei saa käsitleda tarbijana, kuna tema seotus laenusaaaja majandustegevusega on laenusaaaja juhatuse liikme staatusest tingituna ilmne. Kõigis tarbijakäendust puudutavates lahendites oli analüüsitud, kas tegemist on tarbijaga, kuid järeldused olid tulenevalt asjaoludest erinevad.

² Riigikohtu tsiviilkolleegium tühistas ringkonnakohtu otsuse osaliselt oma 8. detsembri 2009.a otsusega nr 3-2-1-126-09. Tsiviilkolleegium leidis, et ainuüksi mittetulundusühingu juhtorganisse kuulumine ei ole käsitatav juhtorgani liikme iseseisva majandus- või kutsetegevusena. Alati ei pruugi mittetulundusühingu juhatuse liikme mittetulundusühingu kohustuse täitmise tagamiseks antud käendus olla tarbijakäendus. Kui näiteks mittetulundusühingu juhatuse liige tagab käendajana sama mittetulundusühingu majandustegevuses võetud kohustust, mis on samal ajal seotud mittetulundusühingu juhatuse liikme enda majandus- või kutsetegevusega, võib asjaolude kohaselt olla tegemist tavalise käendusega, mitte tarbijakäendusega.

Üldiselt leiti, et äriühingu juhatuse liikme käenduslepingule äriühingu kohustuste tagamiseks ei saa kohaldada tarbijakäendust, kuna nimetatud leping sõlmiti huvist ühingu majandustegevuse vastu ning äriühingu juhatuse liige ei olnud lepingus tarbija.

Võlaõigust puudutavalt võis tähele panna seda, et vaidlustes esinesid ka praktikas harvemini esinevad lepingutüübid. Enamasti tekkis siin küsimus selle üle, kas vastavat lepingutüüpi saab kohaldada konkreetsetes vaidlustes. Harvemini esinevatest lepingutüüpidest saab välja tuua: komisjonileping (Tallinna ringkonnakohtu 23. märtsi 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-10522**); faktooringuleping (Tallinna ringkonnakohtu 28. jaanuari 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-05-1213**); hoiuleping (Tallinna ringkonnakohtu 5.märtsi 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-03-349**, Tallinna ringkonnakohtu 21. septembri 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-44090**); laoleping (Tartu ringkonnakohtu 29. juuni 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-40417**); agendileping (Tallinna ringkonnakohtu 9. juuni 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-04-1760**, Tallinna ringkonnakohtu 9. oktoobri 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-24433**).

5. Perekonnaõigus

Sarnaselt eelnevatel aastatel läbivaadatud ringkonnakohtu lahenditega oli 2009. aasta lahendite hulgas palju lapsele elatise väljamõistmist ning selle vähendamist ja suurendamist puudutavaid lahendeid. Nimetatud lahendites taandus küsimus enamasti sellele, kui suurt elatist on vanem arvestades tema majanduslikku seisundit ja muid asjaolusid kohustatud tasuma. Mitmel juhul on kohus ka märkinud, et laenumakset ei saa lugeda lapse ülalpidamiseks tehtavaks kuluks (Tallinna ringkonnakohtu 14. aprilli 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-39540** - sisuliselt sama on öelnud Tallinna ringkonnakohtu oma 15. aprilli otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-14594**³).

Esines ka mitmeid lahendeid abikaasa ülalpidamiskohustuse kohta. Üldiselt märkis kohus selles valdkonnas, et abikaasa ülalpidamiseks tuleb tuvastada abivajava poole abivajadus. Näiteks Tartu ringkonnakohtu 22. mai 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-57297** märkis kohus, et PKS § 21 kohaldamiseks tuleb tuvastada muuhulgas ka hageja abi vajadus ehk tuvastada hageja varaline seisund. Nimetatud asjaolu tuleneb PKS § 23 lg-st 1, mille kohaselt mõistab kohus elatise abikaasa või lahutatud abikaasa ülalpidamiseks välja igakuise elatusrahana, lähtudes kummagi abikaasa varalisest seisundist ja abivajadusest.

Lisaks tegid ringkonnakohtud mitmeid ühisvara jagamist puudutavaid lahendeid, kus üheks küsimuseks oli ühisvara jagamisel abikaasade osade võrdsusest kõrvalekaldumine. Tallinna ringkonnakohtu 27. jaanuari 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-18998** leidis kohus, et PkS § 19 lg 2 järgi ei anna alust kõrvalekaldumiseks abikaasade osade võrdsusest asjaolu, et lapsed jäid ühe vanema juurde. Tartu ringkonnakohtu 2. veebruari otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-13700** märkis kohus, et abikaasade osade võrdsusest kõrvalekaldumise aluseks ei ole see, et pärast abielusuhete lõppemist ei osalenud hageja korteriga seotud kulude kandmises. Korteri eluaseme maksja ja seetõttu ta pidigi kandma eluasemega seotud kulusid, hageja korteris ei elanud. Tartu ringkonnakohtu 30. märtsi 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-05-16702** leidis kohus, et käesoleval juhul on vaidlusaluse kinnistu osas alus kalduda kõrvale PKS § 19 lg 1 sätestatud abikaasade osade võrdsuse eeldusest põhjusel, et poolte ühisvara hulka kuuluv kinnistu on tekkinud ühe abikaasa lahusvaraks olnud ehitise juurde maa erastamisega.

Ühisvara jagamisel teiseks läbivaks probleemiks ühisvara koosseisu ja sinna kuuluvate esemete väärtuse kindlaksmääramine. Siin võib näiteks tuua Tallinna ringkonnakohtu 3.

³ Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 26. juuni 2009.a määrusega nr 2-08-14594/20 läbi vaatamata.

veebruari 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-05-23511**⁴. Kohus märkis, et kuigi PKS § 18 lg-st 2 tuleneb, et abielusuhete lõppemise aja seisuga määratakse kindlaks ühisvara koosseis, ei tähenda, et sama ajahetke seisuga määratakse kindlaks ka ühisvara hulka kuuluvate esemete väärtus. Lisaks viitas kohus Riigikohtu tsiviilkolleegiumi **lahendile nr 3-2-1-77-07**.

Ühisvara jagamise kohta on kohtud öelnud ka, et pärast abielu lõppemist abikaasa surmaga ei ole abikaasade ühisvara jagamine võimalik. Seda kinnitas ka Tartu ringkonnakohus oma 8. juuni 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-23556**⁵, kuid lisas, et **ühisvarast üleelanud abikaasa osa tuvastamine suuremana kui 1/2 mõttelist osa eeldab siiski sisuliselt ühisvara jagamist, mis ei ole pärast ühe abikaasa surma võimalik**.

6. Pärimisõigus

Koduse testamendi kohta on Tallinna ringkonnakohus märkinud oma 17. veebruari 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-20673**⁶, et asjaolud, et pärija nimi on kirjutatud erineval viisil ja eksitud on eelmise testamendi koostamise kuupäevades, ei muuda testamendi sisu arusaamatuks. Samuti ei muuda testamenti arusaamatuks see, et pärandaja on testamendis kirjeldanud põhjuseid, miks ta soovib just sellist testamenti teha.

Mitmes lahendis käsitles ringkonnakohus sundosa pärimist. Mitmes lahendis on viidatud Riigikohtu üldkogu **lahendile nr 3-2-1-73-04** ning märgitud, et PärS § 104 alusel hagi rahuldamine eeldab selle tuvastamist, kas sundosa saaja on abivajav ning kas ta oli pärandaja surma hetkel õigustatud pärandajalt ülalpidamist saama (vt näiteks Tallinna ringkonnakohtu 26. juuni 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-29811**).

7. Tööõigus

1. juulil 2009.a jõustunud töölepingu seadust ringkonnakohtu lahendites veel kohaldatud ei olnud. Võrreldes eelnevate aastatega oli rohkem vaidlusi selle üle, millal võib töötaja algatusel töölepingu üles öelda. Võib välja tuua kaks erinevate asjaoludega ning sellest tulenevalt ka erineva järeldusega lahendit. Tallinna ringkonnakohtu 18. septembri 2009.a lahendis **tsiviilasjas nr 2-08-21475** leidis kohus, et PuhKS § 24 lõikes 2 sätestatud õigus (töötaja, kellele ei makstud puhkusetasu ettenähtud ajal, võib nõuda puhkuse pikendamist puhkusetasu maksmisega viivitatud aja võrra.) ei muuda TLS § 82 lõikes 1 sätestatud töötaja õigust lõpetada omal algatusel tööleping TLS § 82 lõike 1 alusel tööandjapoolse lepingutingimuste rikkumise tõttu. Puhkusetasu väljamaksmine on tööandja puhkuseseadusest tulenev lepinguline kohustus ja selle rikkumise korral on töötajal õigus TLS § 82 lg 1 alusel tööleping lõpetada või kasutada puhkuseseaduse § 24 lõikes 2 sätestatud õigust nõuda puhkuse pikendamist. Ringkonnakohus viitas ka Riigikohtu tsiviilkolleegiumi **lahendile nr 3-2-1-1-05**, milles on välja toodud eelnimetatud seisukoht. Kuid näiteks Tallinna ringkonnakohtu 6. oktoobri 2009.a lahendis **tsiviilasjas nr 2-09-1970** leidis kohus, et kuna töötajale anti tööleasumisel välja vormiriietus, siis puudus hagejal igasugune alus nõuda töölepingu lõpetamist TLS § 82 lg 1 alusel viitega vormirõivastuse mitteandmisele tööandja poolt ehk siis tööandja poolt töölepinguliste kohustuste rikkumisele. Viimati nimetatud lahend

⁴ Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 23. aprilli 2009.a määrusega nr 2-05-23511/60 menetlusse võtmata.

⁵ Riigikohtu tsiviilkolleegium tühistas 13. jaanuari 2010.a otsusega nr 3-2-1-151-09 Tartu ringkonnakohtu otsuse ja saatis asja maakohtule uueks läbivaatamiseks.

⁶ Riigikohus jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 11. mai 2009.a määrusega nr 2-06-20673/28 menetlusse võtmata.

on aga pigem erand, enamasti leidsid ringkonnakohtud, et töötajal oli piisav alus töölepingu ülesütlemiseks.

Tööõigust puudutavalt eristusid lisaks eelnevale töölepingu ebaseaduslikul lõpetamisel makstavate hüvitiste kohta tehtud lahendid. Nimetatud otsustes oli eriti suur rõhk sellel, et kui töötajale ei ole kahju tekkinud, siis tööandja ei pea talle ka nii suurt hüvitist maksma. Näiteks, kui töötaja on vahepeal asunud tööle uue tööandja juurde ja juba saanud ka selle eest tasu. Tartu ringkonnakohtu 6. aprilli 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-03-77** on kohus märkinud, kuna TLS § 117 lg-s 1 nimetatud töötajale makstav keskmine palk on hüvitusliku iseloomuga, siis tuleb kohtul antud hüvitise suuruse kindlaksmääramisel arvestada muuhulgas asjaoluga, et töötaja on vahepeal asunud tööle teise tööandja juurde ning saanud sealt töötasu. Tallinna ringkonnakohtu on oma 26. mai 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-28886** leidnud, et TLS § 15 kohaselt töölepingu tingimused, mis on töötaja jaoks halvemad seaduses, haldusaktis või kollektiivlepingus ette nähtust, on kehtetud. Seega on kehtetu kokkulepe, mis välistab töötajal töölepingu lõpetamisel seaduses ettenähtud hüvitise nõudmise.

Töölepingu lõpetamisel töökohustuste rikkumise tõttu oli käsitletavaks probleemiks enamasti distsiplinaarkaristuse määramise kord ning süüteo raskusaste. Näiteks Tallinna ringkonnakohtu 20. novembri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-7846**⁷ märkis kohus, et töökohustuste täitmata jätmine või nõuetele mittevastav täitmine (rikkumine formaalses mõttes) iseenesest ei saa olla töötajale distsiplinaarkaristuse määramise aluseks. Töötaja karistamisel peab tööandja esile tooma töötaja teo sisulist külge iseloomustavad asjaolud, eelkõige töötaja süü. Töötaja süüteo raskuse määravad töökohustuste rikkumise tagajärjed, tema suhtumine süüteoosse ja selle tagajärgedesse. Süüteo toimepanemise asjaoludena tuleb arvestada samuti olukorda, milles süütegu toime pandi.

Tööandja kohustust pakkuda töölepingu lõpetamisel töötajale teist tööd käsitleti Tartu ringkonnakohtu 23. märtsi 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-36518**⁸. Kohus märkis nimetatud lahendis, et tööandja kohustus pakkuda töötajale teist tööd ei saa piirduda vaid kitsalt töötajale erialase töö pakkumisega. Vältimaks töölepingu lõpetamist, tuleb tööandjal kaaluda ka võimalust pakkuda töötajale muud tööd, mida ta on võimeline tegema. Samas aga ei saa panna tööandjale kohustust pakkuda koondatavale töötajale töökohta, mis eeldab eelnevat väljaõpet. Pakkuda saab siiski vaid seda tööd, mida töötaja on võimeline tegema ilma täiendava väljaõppeta.

8. Elamuõigus

Elamuõiguse norme puudutavalt ei tehtud palju lahendeid. Tallinna ringkonnakohtu 16. oktoobri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-24587**⁹ märkis kohus, et olukorras, kus elamuühistu osamaks on abikaasade ühisomandis, on võimalik, et ühe abikaasa surma korral läheb osamaks tema pärija ja üleelanud abikaasa kaasomandisse. EES § 21⁸ ei sätesta, kelle omandisse lähevad korteriomandid, mis moodustatakse korteritest, millel puudub ühistuliikmest korterivaldaja. Tegemist on seaduselüngaga, mis tuleb sisustada TsÜS § 4 kohaselt analoogia alusel. Kuna lähedast õigussuhet reguleerivad sätted puuduvad, siis tuleb lähtuda lünga sisustamisel seaduse või õiguse üldisest mõttest. EES eesmärgiks ei ole jätta

⁷ Riigikohus jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 3. veebruari 2010.a määrusega nr 2-08-7846/3 menetlusse võtmata.

⁸ Riigikohus jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 3. juuni 2009.a määrusega nr 2-06-36518/31 menetlusse võtmata.

⁹ Riigikohus jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 6. jaanuari 2010.a määrusega nr 2-06-24587/35 menetlusse võtmata. Samas asjas oli Riigikohus enne ringkonnakohtu otsust teinud 15. aprillil 2009.a lahendi nr 3-2-1-28-09.

osamaksu omanikud, kes erastamise hetkeks ei ole saanud elamuühistu liikmeteks, ilma korteriomandist.

9. Juriidilised isikud ja ühinguõigus

Tõusnud on vaidluste arv äriühingu juhatuse liikme hoolsuskohustuse rikkumist puudutavates küsimustes. Vaieldi enamasti selle üle, mis on hoolsuskohustuse rikkumine, näiteks, kas laenu võtmine äriühingu poolt oli iseenesest hoolsuskohustuse rikkumine. Tallinna ringkonnakohtu 5. jaanuari 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-03-688** leidis kohus, et kahjust ja juhatuse liikme poolt hoolsuskohustuse rikkumisest äriühingu ees saab kõnelda siis, kui laen võetakse äriühingule ebasoodsatel tingimustel. Tartu ringkonnakohus leidis oma 25. septembri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-05-23662**¹⁰, et *tehing tehti olukorras, kus äriühing oli makseraskustes, omakapital oli negatiivne, äriühingule oli sel põhjusel tehtud sundlõpetamise hoiatus. Vaidlusaluse tehingu eest tasumine toimus 100 % ettemaksuna, suures summas ja sularahas. Sularaha saaja oli välismaa äriühing, kellega kohtumenetluse käigus ei ole kontakti saadud. Eelnimetatud asjaolud on aluseks ette heita kostjale korraliku ettevõtja hoolsuskohustuse rikkumist.* Ringkonnakohtud on hoolsuskohustuse rikkumist tulenevalt asjaoludest erinevalt hinnanud, kuid otsuse tegemisel on eelkõige analüüsitud, kas äriühingu huvid on kahjustatud.

Juhatus või nõukogu liikmete määramise ja tagasikutsumise juures viidati selles valdkonnas läbivaadatud lahendites tihti Riigikohtu tsiviilkolleegiumi **otsusele nr 3-2-1-65-08**, milles leiti, et juhatuse liikme ametiaega ei saa lugeda pikenenuks ainuüksi seetõttu, et isik jätkab tegutsemist juhatuse liikmena (vt näiteks Tallinna ringkonnakohtu 12. mai 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-06-15497**¹¹).

Ühinguõigust puudutavalt käsitleti ühes lahendis ka täisühingu osaniku vastutust. Tallinna ringkonnakohtu 17. märtsi 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-35483** kinnitas kohus, et ÄS § 124 kohaselt, kui ühing lõpeb, vastutab osanik solidaarselt teiste osanikega täisühingu kohustuste eest viie aasta jooksul ühingu lõppemisest.

Aksionäri ostueesõigust on käsitletud Tallinna ringkonnakohus 30. märtsi 2009.a lahendis **tsiviilasjas nr 2-07-19617**. Kohtu hinnangul ei tulenenud aksionäri ostueesõigus seadusest, vaid selle võib ÄS § 229 lg 2 järgi ette näha aktsiaseltsi põhikirjas. Seega on ostueesõiguse kehtestamisel põhikirjas kokkuleppeline tähendus ning seda ei saa samastada seaduse alusel tekkinud ostueesõigusega. Nimetatud otsuses viitas kohus ka Riigikohtu tsiviilkolleegiumi **lahendile nr 3-2-1-145-05**.

10. Asjaõigus

Asjaõiguse ja täitemenetlusega seonduvalt võiks välja tuua ühishüpoteeeki puudutava lahendi, milles kohus leidis, et ühishüpoteeegi realiseerimise osas võib analoogiat näha võlaõiguslikus solidaarvastutuses, kus suhtes võlausaldajaga vastutab iga solidaarvõlgnik, ühishüpoteeegi puhul iga koormatud kinnisasi, eraldi kogu kohustuse täitmise eest. Kui ühe kinnisasja realiseerimisest ei saada nõudele rahuldust, võib ühishüpoteeegipidaja pöörata nõude järgmise koormatud kinnisasja vastu. Kui nõue rahuldatakse ühest või mitmest kinnisasjast, kaotab ühishüpoteeegipidaja õiguse selle nõude raames pöörata sissenõuet ülejäänud kinnisasjadele. Iga realiseeritav kinnisasi osaleb täitemenetluses ka tervikvarana müües iseseisvana ühes

¹⁰ Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 14. detsembri 2009.a määrusega nr 2-05-23662/14 menetlusse võtmata.

¹¹ Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 31. augusti 2009.a määrusega nr 2-06-15497/39 menetlusse võtmata.

seatud koormatistega ja nendest tulenevate õigustega. Iga asjaõiguse omanik saab oma õigusi realiseerida üksnes selle kinnisaja võõrandamise raames, millele tema õiguste tagamiseks asjaõigus on seatud. See tähendab, et kui täitemenetluses müüdi kinnisasi, millele hageja kasuks oli seatud teise järjekoha hüpoteek ja selle rahuldamiseks ei jätkunud raha seetõttu, et eelnevalt kustutati esimese järjekoha ühishüpoteek, siis puudub hagejal õigus nõuda, et esimese järjekoha hüpoteek rahuldataks mõne teise müüdud kinnisaja arvelt, millel hageja kasuks seatud asjaõigusega seos puudub. (Tallinna ringkonnakohtu 5. oktoobri 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-08-59280**¹²).

Asja ümbertöötamist puudutavalt on Tallinna ringkonnakohus oma 5. oktoobri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-02-200**¹³ leidnud, et AÕS § 106 lg 1 on kohaldatav juhtudel, kus vallasasja ümbertöötamise tulemusel tekib uus asi. Korterite kui maaga püsivalt seotud ehitise reaalsena ümbertöötamisel saaks uus asi AÕS § 106 lg 1 tähenduses tekkida üksnes juhul, kui selle ümbertöötamise väärtus tõuseks esialgselt asja väärtusest suuremaks korterite kui ehitise reaalsena juurde- ja pealeehituse tõttu. Kuna käesoleval juhul isik ei ole menetluses väitnud, et vaidlusaluse korterite kapitalremont sisaldanuks endas juurde- ja pealeehituste tegemist, siis pole ka kostja poolt teostatud remonttööde tulemusel tekkinud AÕS § 106 lg 1 tähenduses uut asja ning kostja pole saanud vaidlusaluse korterite omanikuks nimetatud õiguslikust alusest lähtudes.

Sarnaselt eelnevatel aastatel tehtud lahenditega leidis mitmeid lahendeid, kus käsitleti kinnisomandi kitsendusi, sh teid. Probleemiks nimetatud vaidlustes kujunes see, kas maakohus on piisavalt analüüsinud alternatiivseid võimalusi avalikult teelt isiku kinnistule pääsemiseks (Vt näiteks Tallinna ringkonnakohtu 21. oktoobri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-23461**).

Lisaks eelnimetatutele esines palju ka kaasomandi lõpetamist puudutavaid lahendeid. Tihti oli probleemiks rahalise hüvitise määramine. Näiteks Tallinna ringkonnakohtu 30. juuni 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-24426**¹⁴ leidis kohus, et rahalise hüvitise määramiseks tuleb hinnata kaasomandis oleva asja väärtust tervikuna ja arvestada selle alusel välja kaasomaniku osa rahas tema mõttelise osa suuruse alusel, lähtudes seejuures kaasomandiks oleva asja kui terviku harilikust väärtusest. Tallinna ringkonnakohus on oma 11. septembri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-13215** leidnud, et kinnisasja õiglase hind selgub siiski enampakkumise käigus. AÕS § 77 lg 2 ei välista võimalust kohtuotsusega enampakkumise alghinda määrata. Ettemääratud madal alghind, mis pole kooskõlas turuhindadega enampakkumise toimumise ajal aga kahjustaks otseselt kõigi kinnisasja omanike huve. Tallinna ringkonnakohus on oma 9. juuli 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-46140** märkinud, et kohtul ei ole õigust jätta kohaldamata AÕS § 77 lg 2, mis näeb ette, et kaasomandi osa andmisel ühele või mitmele kaasomanikule, pannakse neile kohustus maksta teistele kaasomanikele välja nende osad rahas. Otseselt seadusest tuleneva nõude rahuldamata jätmist ei saa põhjendada lähtudes menetlusökonomiast.

¹² Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis ringkonnakohtu otsuse oma 1. märtsi 2010.a otsusega nr 3-2-1-1-10 muutmata.

¹³ Riigikohus jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 17. detsembri 2009.a määrusega nr 2-02-200/34 menetlusse võtmata.

¹⁴ Riigikohus jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 7. oktoobri 2009.a määrusega nr 2-07-24426/30 menetlusse võtmata.

11. Tsiviilkohtumenetlus

Tsiviilkohtumenetluse osas võis tähele panna seda, et mitmed asjad saatis ringkonnakohus tagasi maakohtusse eelmenetluse puuduliku läbiviimise tõttu (vt näiteks Tallinna ringkonnakohtu 11. märtsi 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-48466**). Enamasti leidis ringkonnakohus, et maakohus ei ole eelmenetlust piisava põhjalikkusega läbi viinud ning viidates ka TsMS § 392 lg-le 1, mille järgi peab maakohus eelmenetluses välja selgitama hageja nõude ja kostja seisukoha selle suhtes, menetlusosaliste faktilised ja õiguslikud väited esitatud nõuete ja väidete kohta, tõendid, mida menetlusosalised kavatsevad esitada.

Läbiv teema tsiviilkohtumenetluse juures oli küsimus sellest, millal on kohtul õigus teha vaheotsus. Tallinna ringkonnakohtu 22. juuni 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-40126** leidis ringkonnakohus, et maakohus viitas küll vaheotsuse tegemise alusena TsMS § 449 lg-le 1, kuid jättis selle kohaldamise eeldused põhjendamata. TsMS § 449 lg 1 kohaselt, kui menetluses on hagi raha saamiseks, eelkõige tekitatud kahju hüvitamiseks ja nõutava rahasumma suuruse tõendamine on väga kulukas või keerukas ja nõude põhjendatuse või põhjendamatus kohta on kohtul võimalik otsust teha, võib kohus poole taotlusel teha vaheotsuse nõude põhjendatuse või põhjendamatus kohta. Maakohus ei tuvastanud vaheotsusega esitatud rahalise nõude põhjendatust ega põhjendamatus.

Ringkonnakohtud tühistasid ka ülejäänud läbivaadatud maakohtu vaheotsused põhjendusel, et on rikutud TsMS § 449 lg-t 1, st ei ole tuvastatud vaheotsusega rahalise nõude põhjendatust ega põhjendamatus.

Teisel juhul on ringkonnakohus vaheotsuse tegemise vajadust tunnistanud. Tallinna ringkonnakohtu 21. aprilli otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-25147**¹⁵ on ringkonnakohus Riigikohtu tsiviilkolleegiumi **lahendile nr 3-2-1-10-08** viidates leidnud, et arvestades, et käesolevas asjas kuulub poole ühisvara hulka palju vanavara ja antikvaarseid esemeid, mille väärtuse kindlakstegemine on keerukas ja selleks on vajalik määrata ekspertiis, siis on menetlusökoonomia põhimõttest lähtudes põhjendatud vaheotsuse tegemine ühisvara koosseisu kindlaks määramiseks.

Lisaks eelnevatele oli ringkonnakohtute menetluses mitmeid menetluskulude jaotamist puudutavaid vaidlusi. Nende lahendamisel pidid kohtud eelkõige kindlaks tegema, kas hagi oli rahuldatud osaliselt või täielikult ning vastavalt sellele ka otsustama, kas jätta menetluskulud mõlema poole kanda võrdsetes osades või poole kanda, kelle kahjuks otsus tehti. Näiteks Tartu ringkonnakohtu 14. mai 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-53696** leidis kohus, et kuivõrd maakohus rahuldab hagi osaliselt, siis ei olnud põhjendatud maakohtu poolt menetluskulude jaotamisel TsMS § 162 lg 1 ja 2 sätete kohaldamine.

12. Pankrotimenetlus

Pankrotimenetlusega seonduvalt oli läbiv teema pankrotivarasse tagasivõitmine ja -nõudmine. Põhiline küsimuse oli see, kas tagasivõidetava tehinguga on kahjustatud võlausaldajate huvisid. Iseloomustamaks seda, mida ringkonnakohus nimetatud valdkonnas leidis, võib näiteks tuua Tallinna ringkonnakohtu 8. mai 2009.a otsuse **tsiviilasjas nr 2-05-24270**¹⁶.

¹⁵ Riigikohtu tsiviilkolleegium tühistas ringkonnakohtu otsuse oma 4. novembri 2009.a otsusega nr 3-2-1-103-09 ja saatis asja uueks läbivaatamiseks maakohtule. Tsiviilkolleegium märkis otsuses, et menetlusökoonomia põhimõttest tulenevalt on võimalik TsMS § 449 lg 1 alusel teha vaheotsus ühisvara koosseisu kindlaksmääramiseks. Kohus saab teha vaheotsuse üksnes poole taotlusel. Vaheotsuse tegemine poole taotluseta on menetlusõiguse normi oluliseks rikkumiseks TsMS § 669 lg 1 p 1 järgi.

¹⁶ Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 2. septembri 2009.a määrusega nr 2-05-24270/40 menetlusse võtmata.

Kohus leidis, et üldjuhul saab võlgniku poolt võlausaldajate huvide teadlikku kahjustamist eeldada, kui ta oli teadlik oma maksejõuetuse saabumisest ja tegi tehingu, mis tõi kaasa võlausaldajate kahjustamise.

Pankrotivarasse tagasivõitmist puudutas Tallinna ringkonnakohtu 22. detsembri 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-08-29221**¹⁷. Nimetatud lahendis oli pankrotis isik loobunud pärandist ning võlgniku asemel sai pärijaks tema tütar. Tagasivõitmise hagi esitati PankrS § 110 lg 1 p 4 alusel, mille kohaselt tunnistab kohus kehtetuks tehingu, mis on tehtud viie aasta jooksul enne pankrotimenetluse algatamist, kui võlgnik tehinguga teadlikult kahjustas võlausaldaja huve ja tehingu teine pool oli tema lähikondne, kes sellest teadis või pidi teadma. Kohus leidis, et pärandist loobumine on ühepoolne tehing ning seega puudub kausaaltehing pärandaja ja lapselapse vahel. Lapselapse õigus pärida oma vanaisa vara tuleneb pärimisseadusest. Samas lahendis leidis kohus pärimisõigust puudutavalt veel, et enne 01.01.2009 kehtinud PärS § 125 alusel ei saa võlausaldajate huvides haldur esitada kohtule nõuet, sest pankrotihaldur on võlgniku seaduslik esindaja PankrS § 54 lg 1 tulenevalt. PärS § 125 kohaselt võib võlausaldaja nõuda, et pärandist loobunu need võlad, mida ei saa loobunu varast tasuda, tasutakse temal õiguse järgi saada olevast pärandiosast. Võlgade rahuldamisest järele jäänud pärandiosa läheb üle pärijatele, kes pärivad pärandist loobunu asemel.

13. Täitemenetlus

Tartu ringkonnakohtu 8. mai 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-9097** märkis kohus, et TMS § 14 lg 1 sätestab, et sissenõude pööramine abikaasade ühisvarale on lubatav võlgnikuks mitteoleva abikaasa nõusolekul või siis, kui on olemas mõlemat abikaasat kohustuse täitmiseks kohustav täitedokument. Kuna võlgnikuks mitteolev abikaasa ei olnud andnud nõusolekut abikaasade ühisvarasse kuuluva korteriomandi müümiseks enampakkumisel, siis toimus enampakkumine TMS § 14 lg-s 1 sätteid rikkudes, mis on käsitletav enampakkumise oluliste tingimuste rikkumisena TMS § 223 lg 1 tähenduses. Täitur oli kohustatud enne sundenampakkumise alustamist selgitama eelkõige välja kinnisasja omanikud. Kohtutäituri tegevusetust ei vabanda asjaolu, et kinnistusraamatu kande järgi oli omanikuna kinnistusraamatuse kantud üksnes hageja. Kohtutäitur pidi eeldama, et sundenampakkumise tulemusena jäävad kinnisasja omanik(ud) ilma eluasemest ning see riivab intensiivselt Põhiseaduse § 32 lg-s 1 sätestatud omandi puutumatus põhimõtet.

Tallinna ringkonnakohtu 5. oktoobri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-59280**¹⁸ märkis kohus, et iga realiseeritav kinnisasi osaleb täitemenetluses ka tervikvarana müües iseseisvana ühes seatud koormatistega ja nendest tulenevate õigustega. Iga asjaõiguse omanik saab oma õigusi realiseerida üksnes selle kinnisaja võõrandamise raames, millele tema õiguste tagamiseks asjaõigus on seatud. See tähendab, et kui täitemenetluses müüdi kinnisasi, millele hageja kasuks oli seatud teise järjekoha hüpoteek ja selle rahuldamiseks ei jätkunud raha seetõttu, et eelnevalt kustutati esimese järjekoha ühishüpoteek, siis puudub hagejal õigus

¹⁷ Riigikohtu tsiviilkolleegium tühistas ringkonnakohtu otsuse osaliselt oma 25. mai 2010.a otsusega nr 3-2-1-41-10. Riigikohus leidis, et enne 1. jaanuari 2009 kehtinud PärS § 125 annab võlausaldajale õiguse nõuda pärandist loobunud isiku võlgade tasumist temale õiguse järgi saada oleva pärandiosa arvelt. PärS § 125 on võimalik kohaldada ka pärast pärandist loobunud isiku pankroti väljakuulutamist, st kui loobumine toimus enne pankroti väljakuulutamist. PärS § 125 sätestab võlausaldajate seadusjärgse pandiõiguse, mis annab õiguse nõuda võla tasumist selle pärandvara arvel, millest võlgnik on loobunud. Kuna seadusjärgse pärimise korral pärandvarast loobumisel on siiski alati olemas pärija, siis on pärandvara pärast loobumist läinud üle mõnele kolmandale isikule. PärS § 125 alusel peab see kolmas isik taluma, et talle üle läinud pärandvara arvel tasutakse pärandist loobunud isiku võlad. Pärandi vastuvõtnud isiku isikliku vara arvel ei või võla tasumist nõuda.

¹⁸ Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis ringkonnakohtu otsuse muutmata oma 1. märtsi 2010.a otsusega nr 3-2-1-1-10.

nõuda, et esimese järjekoha hüpoteek rahuldataks mõne teise müüdü kinnisasja arvelt, millel hageja kasuks seatud asjaõigusega seos puudub.

14. Rahvusvaheline eraõigus

Tallinna ringkonnakohtu 8. mai 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-05-24270**¹⁹ leidis kohus, et seoses pankrotimenetlusega esitatud tehingu tagasivõitmise hagi menetletakse Eesti kohtus ja Eesti seaduste alusel olenemata sellest, et kokkuleppes, mille tagasivõitmist haigetakse, on kokku lepitud vaidluste lahendamises Läti Vabariigi kohtuorganites ja Läti Vabariigi seaduste kohaselt. Selline kohtualluvuse ja kohaldatava seaduse kokkulepe ei hõlma tehingu osalise pankrotimenetlusega seonduvaid nõudeid, muu hulgas tagasivõitmise hagi esitamist.

15. Intellektuaalse omandi kaitse

Mitmeid lahendeid oli tehtud kaubamärgi õiguskaitse kohta. Põhiliseks küsimuseks neis vaidlustes oli kaubamärgi registreerimine ning selle õiguskaitse. Näiteks Tallinna ringkonnakohtu 10. novembri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-06-33809**²⁰ leidis kohus, et tulenevalt nii kuni 01.05.2004 kehtinud KaMS § 17 lg-st 1 kui kehtiva KaMS § 8 lg-st 2 hakkab registreeritud kaubamärgi suhtes õiguskaitse kehtima kaubamärgi registreerimistaotluse esitamise kuupäevast. Kaubamärgi õiguskaitse põhimõtte kohaselt on tegemist nn kaubamärgi õiguskaitse prioriteediõigusega, mis annab kaubamärgi õiguskaitsele tagasiulatava jõu registreerimistaotluse esitamisest alates.

Tallinna ringkonnakohtu 7. detsembri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-52916**²¹ leidis kohus, et KaMS § 5 lg 1 kohaselt saab õiguskaitse kaubamärk, mis on üldtuntud Eestis tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni artikli 6bis tähenduses. Seega on ka registreerimata kaubamärgil pärast üldtuntuks tunnistamist õiguskaitse võrdselt registreeritud kaubamärgiga ning õiguskaitse saamisest tulenevalt on registreerimata kaubamärgi omanikul õigus esitada kaubamärgiomaniku õiguste rikkuja vastu KaMS § 57 lg 1 alusel nõudeid. Kohus leidis, et kaubamärk, mis on turul olnud mõned aastad, ei ole saavutanud üldtuntust ning üldtuntuse saavutamine sellisel turul vajab aastate pikkust tootearendust.

Kokkuvõte

Kokkuvõtteks võib öelda, et märgatav on Riigikohtu lahenditele viitamise osas kõikide valdkondade lahendites. Rahvusvahelistele õigusaktidele viitamist esineb vähem. Euroopa Liidu õigusaktidele ning Euroopa Kohtu praktikale viitamist praktiliselt ei esine, kuid tõenäoliselt on see tingitud sellest, et suurem osa vaidlustest puudutab siiski vaid riigisisest õigust.

Kuna lahendeid tehti niivõrd erinevates valdkondades ning erinevate õiguslike küsimuste lahendamisel, siis ei saa teha ka üldist järeldust selle kohta, millised olid ringkonnakohtute suundumused asjade lahendamisel. Ringkonnakohtud on vaidluste lahendamisel kohaldanud Riigikohtu vastavaid seisukohti. Järeldusi ringkonnakohtute lahendite põhisuundumuste kohta saab teha vaid neis valdkondades, kus lahendite hulk oli suurem.

¹⁹ Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 2. septembri 2009.a määrusega nr 2-05-24270/40 menetlusse võtmata.

²⁰ Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebused oma 22. veebruari 2010.a määrustega nr 2-06-33809/51 ja 2-06-33809/52 menetlusse võtmata.

²¹ Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 22. veebruari 2010.a määrusega nr 2-07-52916/46 menetlusse võtmata.

Töövõtulepingute juures võib välja tuua, et ringkonnakohtud on üheselt leidnud, et töö lepingutingimustele mittevastavusest peab õigeaegselt (mõistliku aja jooksul) teatama. Näiteks ühel juhul märkis kohus, et mõistlikuks puudustest teatamise tähtaeg on mitte lühem kui kaks kuud (Tartu ringkonnakohtu 23. märtsi 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-22797**).

Lisaks oli töövõtulepingute juures käsitletavaks küsimuseks see, kas töö on vastu võetud ja millise kvaliteediga töö on. Kohtud leidsid, et töövõtja tasu sissenõutavuse eelduseks on tööde vastuvõtmine tellija poolt ning alles töö vastuvõtmise korral loetakse töö lepingukohaseks ning alles töö vastuvõtmisest lasub vastupidise tõendamiskoormus tellijal (Tallinna ringkonnakohtu 26. mai 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-08-2057**).

Tarbijakrediiti puudutavates kaasustes oli vaidlus eelkõige tarbijakrediidilepinguga kokkulepitud viivise üle. Enamasti jõudsid kohtud seisukohale, et kui pooled on kehtivas tarbijakrediidilepingus kokku leppinud seadusjärgsest viivisemäärast kõrgemas intressimääras, siis peab võlgnik arvestama sellega, et maksetega viivitamisel järgnevad VÕS § 415 lg 1 ja VÕS § 113 lg 1 kolmandas lauses sätestatud sanktsioonid, s.t kohustus maksta viivist lepinguga ettenähtud intressimäära järgi (nt Tartu ringkonnakohtu 29. juuni 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-56278**).

Palju esines ka hinna alandamist puudutavaid vaidlusi. Sealjuures oli maakohtute lahendites esinevaks probleemiks ilmselt see, kuidas hinna alandamist arvutada ning seetõttu pidid ringkonnakohtud maakohtu otsuse tühistamisel sageli tooma välja korrektse hinna alandamise valemi.

Palju oli liisingulepinguid puudutavaid kaasi, kuid nendes taandus vaidlus eelkõige liisingulepingu ülesütlemist sh liisingueseme väärtuse hindamist käsitlevatele küsimustele. Neis lahendites viidati Riigikohtu tsiviilkolleegiumi **otsusele nr 3-2-1-33-08**.

Perekonnaõigust puudutavates vaidlustes oli peamiseks probleemiks lastele makstava elatise suurus, kus kohtud on tulenevalt asjaoludest jõudnud ka erinevatele lahenditele, kuid mitmes lahendis leidsid ringkonnakohtud, et laenumakset ei saa lugeda lapse ülalpidamiseks tehtavaks kuluks (Tallinna ringkonnakohtu 14. aprilli 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-07-39540**).

Läbivaadatud lahendites oli üheks läbivaks küsimuseks ka ühisvara jagamisel abikaasade osade võrdsusest kõrvalekaldumine. Kuid alused võrdusest kõrvalekaldumiseks olid kõigis lahendites erinevad, seetõttu ei saa siinkohal üldistusi teha. Nt Tartu ringkonnakohtu 30. märtsi 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-05-16702** leidis kohus, et käesoleval juhul on vaidlusaluse kinnistu osas alus kalduda kõrvale PKS § 19 lg 1 sätestatud abikaasade osade võrdsuse eeldusest põhjusel, et poolte ühisvara hulka kuuluv kinnistu on tekkinud ühe abikaasa lahusvaraks olnud ehitise juurde maa erastamisega.

Töölepingutega seotud vaidluste juures oli mitmeid töölepingu ebaseaduslikul lõpetamisel makstavate hüvitiste kohta tehtud lahendeid. Üldiselt jõudsid ringkonnakohtud nimetatud otsustes seisukohale, kui töötajale ei ole kahju tekkinud, siis tööandja ei pea talle ka nii suurt hüvitist maksma (nt Tartu ringkonnakohtu 6. aprilli 2009.a otsus **tsiviilasjas nr 2-03-77**).

Ühinguõiguse juures oli sagedamini esinevaks probleemiks äriühingu juhatuse hoolsuskohustuse rikkumine. Ringkonnakohtud on äriühingu juhatuse liikme hoolsuskohustuse rikkumist tulenevalt asjaoludest erinevalt hinnanud, kuid otsuse tegemisel on eelkõige analüüsitud, kas äriühingu huvid on kahjustatud (nt Tartu ringkonnakohtu leidis oma 25. septembri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-05-23662**²²).

²² Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 14. detsembri 2009.a määrusega nr 2-05-23662/14 menetlusse võtmata.

Kaasomandi lõpetamist puudutavate lahendite puhul oli põhiliseks küsimuseks rahalise hüvitise määramine omandist ilma jäänud kaasomanikule. Kuid sealjuures tekkinud küsimused olid tulenevalt asjaoludest erinevad. Näiteks Tallinna ringkonnakohtu 30. juuni 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-24426**²³ leidis kohus, et rahalise hüvitise määramiseks tuleb hinnata kaasomandis oleva asja väärtust tervikuna ja arvestada selle alusel välja kaasomaniku osa rahas tema mõttelise osa suuruse alusel, lähtudes seejuures kaasomandiks oleva asja kui terviku harilikust väärtusest. Tallinna ringkonnakohtus on oma 9. juuli 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-07-46140** märkinud, et kohtul ei ole õigust jätta kohaldamata AÕS § 77 lg 2, mis näeb ette, et kaasomandi osa andmisel ühele või mitmele kaasomanikule, pannakse neile kohustus maksta teistele kaasomanikele välja nende osad rahas.

Leidus mitmeid lahendeid, kus käsitleti kinnisomandi kitsendusi, sh teid. Probleemiks nimetatud vaidlustes kujunes see, kas maakohus on piisavalt analüüsinud alternatiivseid võimalusi avalikult teelt isiku kinnistule pääsemiseks (Vt näiteks Tallinna ringkonnakohtu 21. oktoobri 2009.a otsuses **tsiviilasjas nr 2-08-23461**).

Vaheotsuse tegemine leidis mitmel juhul ringkonnakohtute otsustes käsitlemist. Üldiselt tühistasid ringkonnakohtud maakohu vaheotsused põhjendusel, et oli rikutud TsMS § 449 lg-t 1, st ei olnud tuvastatud vaheotsusega rahalise nõude põhjendatust ega põhjendamatus.

²³ Riigikohus jättis nimetatud otsuse kohta esitatud kassatsioonkaebuse oma 7. oktoobri 2009.a määrusega nr 2-07-24426/30 menetlusse võtmata.